

УДК 316:364-781:616.98:578.828ВІЛ](477)
DOI: 10.24144/2524-0609.2025.56.32-38

Бутенко Надія Віталіївна

доктор філософії з галузі соціальної роботи
асистент кафедри соціальної роботи
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м.Київ, Україна
nadiiabutenko@knu.ua
<http://orcid.org/0000-0001-8223-1475>

Тулін Кирило Сергійович

доктор філософії з галузі освіта/педагогіка
асистент кафедри педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м.Київ, Україна
k.tulin@knu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-4895-7296>

ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД У РОБОТІ З ЛЖВ У ПЕРІОД ВІЙНИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню соціальних проєктів, що реалізуються для підтримки людей, які живуть з ВІЛ в Україні. Актуальність роботи обумовлена необхідністю зафіксувати практику реалізації основних напрямків соціальної роботи, що здійснюються з даною категорією населення: профілактика поширення ВІЛ, доступ до лікування, підвищення якості життя у ситуації невизначеності. Метою статті є висвітлення результатів короткотривалих проєктів, які реалізуються в межах однієї громади, у період війни: спрямованих на надання гуманітарної допомоги, організації і проведенні психосоціальних послуг для людей, які живуть з ВІЛ. Дослідження проведено з використанням якісного аналізу проєктних заявок, що розроблялися соціальними організаціями громадського сектору для надання допомоги цільовим клієнтським групам. Визначено, що клієнтська категорія громадських та державних організацій, які працюють з людьми, що живуть з ВІЛ, підпадає під вплив негативних явищ, які виникають в українському суспільстві у період війни. І вони так, само, як і інші категорії клієнтів соціальної роботи потребують підтримки з боку фахівців, що полягає у створенні умов для підтримки соціального добробуту населення. Результати дослідження показали, що створення проєктів, що відповідають вимогам та потребам в межах конкретної громади, сприяють не лише підвищенню якості життя, а й сприяють формуванню позитивного образу організацій, які надають послуги і потенційно підвищують рівень довіри громади до їх діяльності.

Ключові слова: соціальні послуги, люди, які живуть з ВІЛ, соціальний проєкт, громада.

Вступ. Підтримка клієнтських груп є одним із основних завдань соціальної роботи, яке впроваджується різними організаціями соціального спрямування на всіх рівнях взаємодії. Разом з тим повномасштабна війна, яка триває в Україні, призводить до постійної зміни соціальної ситуації і вимагає швидкого реагування на соціальні зміни. Державний сектор надає швидко кваліфіковану допомогу клієнтам, що опинилися у складних життєвих обставинах, втім організації, що працюють у громадському секторі мають більше ресурсів і можливостей для швидкого реагування. Це відбувається за рахунок реалізації невеликих проєктів, що відповідають нагальним запитам цільової групи та соціальним умовам, у яких вона знаходиться.

Актуальність дослідження полягає у фіксації практики застосування проєктів, що розроблені для підтримки людей, які живуть з ВІЛ, в умовах війни, та визначенні пріоритетних напрямків для їхнього розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження особливостей соціальної роботи з людьми, які живуть з ВІЛ, можна умовно розділити на декілька важливих напрямків. Перший, це аналіз існуючого міжнародного досвіду та розробка програм та проєктів, які б відповідали специфіці українського суспільства. І.Шваб, В.Лютій наголошують на використанні підходу диференційованого надання послуг клієнтським групам, який би враховував специфіку та контекст надання послуг клієнтам, які живуть з ВІЛ [20]. О.Швед, О.Карпенко, аналізуючи досвід соціальної роботи з ВІЛ у інших країнах відзначають необхідність диференціації програм допомоги в залежності від місцевості проживання цільових клієнтських груп [21]. Окрема увага приділяється

впровадженню програм профілактики поширення ВІЛ («Програма 15» [10], «Кроки по життю» [11]), а також способам підтримки дітей та молоді, які живуть з ВІЛ [12]. Другий напрямок досліджень в дані тематиці присвячений дослідженню явища стигматизації людей з ВІЛ та пошуку шляхів боротьби з упередженим ставленням та формуванням позитивних стереотипів. Раз на декілька років публікується звіт дослідження індексу стигми людей, які живуть з ВІЛ, які фіксує кількісні показники прояву негативного ставлення та їхню динаміку протягом років [1; 2; 5]. С.Сапіга досліджує шляхи формування прихильності до прийому АРТ у підлітків [19], а Т.Лях та Т.Журавель вказують на важливість підтримки сімейного середовища у процесі прийняття власного статусу [6].

Однак залишається потреба у фіксації існуючих практик, що використовуються у різних громадах при наданні соціальних послуг людям, які живуть з ВІЛ. Всеукраїнські та регіональні проєкти, які реалізуються міжнародними благодійними організаціями та фондами задають загальний напрямок роботи, однак саме на локальних спільнотах залишається відповідальність у підтримці вразливих верств населення.

Метою статті є аналіз проєктів, що реалізуються для підтримки людей, які проживають з ВІЛ, у період повномасштабної війни в Україні.

Методи дослідження. Дослідження проведено з використанням якісного аналізу проєктних заявок, що розроблялися соціальними організаціями громадського сектору для надання допомоги цільовим клієнтським групам.

Виклад основного матеріалу. У 2016 році Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Політична

декларація з ВІЛ та СНІДу «Прискореними темпами до активізації боротьби з ВІЛ та припинення епідемії СНІДу до 2030 року», яка задекларувала ключові напрямки діяльності держав-учасниць та міжнародної спільноти у сфері подолання негативних наслідків, спричинених поширенням ВІЛ/СНІДу. Зокрема, у статті 10 було визначено, що ВІЛ та СНІД є одними з важко вирішуваних проблем у світі, які заважають досягати цілей сталого розвитку, забезпечувати прогрес та стабільність суспільства [4]. Визначаючи темпи подолання епідемії СНІД, декларація визначала цільовий показник профілактики хвороби «90-90-90» до 2020 року, який означає, що 90% людей, які живуть з ВІЛ, знають про свій статус; 90% з тих, хто знає про свій статус, отримує лікування; у 90% людей, які отримують лікування, знижене вірусне навантаження [4, с.5]. До 2030 року цей показник має складати «95-95-95». Однак, для подолання епідемії недостатньо лише створити доступ до якісного лікування та ефективної терапії, потрібно також забезпечити фактори, які впливають на якість життя та загальний соціальний добробут населення. Цього можна досягнути в результаті реалізації заходів з подолання бідності, створені мережі організацій, які можуть надавати соціальну допомогу вразливим верствам населення та проводити просвітницьку роботу із підвищення обізнаності про проблему поширення хвороб. Загальну відповідальність за це Генеральна Асамблея ООН покладає на уряди держав-учасниць і їхню внутрішню політику, у той же час визнаючи, що організації громадського сектору, бізнес та приватні об'єднання громадян можуть зіграти важливу роль у подоланні цієї проблеми.

В Україні у 2019 році розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалена «Державна стратегія у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року». У цьому документі зафіксовані основні інструменти та механізми, які мають сприяти подоланню епідемії ВІЛ/СНІД, туберкульозу, вірусних гепатитів та, як наслідок, сприяти громадському здоров'ю, підвищенню благополуччя населення [16]. Державна стратегія містить стратегічні цілі, одна з яких є «Зменшення рівня захворюваності на ВІЛ-інфекцію та зниження рівня смертності від хвороб, зумовлених СНІДом». Досягнення цієї цілі планується через забезпечення доступу до своєчасної діагностики та виявлення ВІЛ, впровадження системи ефективного і систематичного лікування, удосконалення системи профілактичних заходів. Спираючись на декларацію Генеральної Асамблеї ООН, у стратегії визначені цільові показники, які мають бути досягнені у протидії поширенню ВІЛ/СНІД: до 2020 року – «80-80-93», до 2025 року – «90-90-94», до 2030 – «95-95-95». При цьому основний фокус здійснюється на медичну складову: медичні показники, контроль епідеміологічної ситуації, кількість проведених тестувань, кількість виявлених випадків тощо. Цей фокус дійсно зорієнтований на подолання і протидію небезпечним захворюванням. Однак, окрім медичного показника у підтримці людей, які живуть з ВІЛ є також і забезпечення соціальної складової, що має забезпечуватися безпосередньо у просторах їхньої життєдіяльності.

Для прикладу, у Києві діяла міська цільова програма «Діти. Сім'я. Столиця на 2022-2024 роки», яка декларує мету як «активізація потенціалу громади щодо підтримки соціальних програм, проєктів, заходів з метою підвищення потенціалу дітей, сімей, молоді» [13]. Основними виконавцями цієї програми є комунальні служби, які впроваджують соціальну роботу з особами, які перебувають у складних жит-

тєвих обставинах або мають ризик потрапляння в них. Однак, для більше ефективного впровадження заходів, передбачених місцевою владою, державний сектор тісно співпрацює з організаціями недержавного сектору, які працюють з цільовими групами.

На рівні діяльності організацій соціального спрямування досягнення різноманітних стратегічних цілей і завдань реалізується через виконання різноманітних проєктів. Соціальні проєкти, що реалізуються на різних рівнях допомагають утворити систему взаємопов'язаних впливів, яка зачіпає усе суспільство і через вплив на різних агентів призводить до досягнення поставлених цілей. Особливості соціальних проєктів також є те, що при їхній розробці планується форма того середовища, яке має розробити проєкт – плануються заходи, які мають бути реалізовані, встановлюються кількісні та якісні показники. Наприклад, в БО «100% життя» у 2024-2026 році за підтримки Глобального фонду для боротьби зі СНІДом реалізується програма «Стійка відповідь на епідемії ВІЛ і ТБ в умовах війни та відновлення України на 2024-2026 роки» [17]. Вона спрямована на підвищення рівня раннього виявлення ВІЛ, розширення доступу до лікування АРТ та забезпечення якісного догляду за хворим на ВІЛ. Одним із способів реалізації зазначається використання роботи мобільних бригад, які зможуть надавати послуги у громадах, які не мають належної системи виявлення і підтримки людей з ВІЛ. Ще одним проєктом, спрямованим на роботу в громадах є «Мобільні бригади сексуально-репродуктивного здоров'я», що реалізується в 12 областях України з вересня 2022 року. Мета проєкту – забезпечення доступу до терапевтичних консультативних медичних послуг для різних верств населення, сприяння ранньому виявленню захворювань, перенаправлення до інших спеціалістів. Такий проєкт є актуальним і важливим тому, що проводиться в областях України, які знаходяться під постійними атаками ворога, де є проблеми із відключеннями світла, може страждати цивільна інфраструктура. Саме тому найбільше послуг в межах цього проєкту надано в Дніпропетровський, Харківський та Запорізький областях.

МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» (AFEW-Україна) також реалізує проєкти, що спрямовані на протидію поширення епідемії ВІЛ в Україні [18]. У 2022-2024 році вони реалізували проєкт «Швидке реагування на потреби людей, уразливих до ВІЛ, та людей, які живуть з ВІЛ в Україні та сусідніх країнах». Проєкт був розроблений як відповідь на нестабільну ситуацію, що виникла із початком повномасштабної війни і труднощами із доступом до медичної допомоги, які виникали в цільовій аудиторії. В результаті була налагоджена співпраця фахівців, які б могли надавати базову медичну допомогу та сприяти безперервності медичного обслуговування людей, які живуть з ВІЛ. Також реалізуються проєкти спрямовані на підтримку трансгендерних людей, для забезпечення доступу до гормональної терапії. Створення умов для безперервного доступу до медичних послуг, консультацій лікарів та своєчасного прийому АРТ є обов'язковою і важливою умовою для підтримки людей, які живуть з ВІЛ і профілактикою поширення епідемії. Однак, окрім медичної складової, у формуванні мережі підтримки є важливим враховувати соціальний аспект і реагувати на базові побутові запити і соціально-психологічні умови, в яких перебувають клієнти.

У 2023 році звіт UNAIDS був присвячений дослідженню особливостей життя людей з ВІЛ в умовах надзвичайних ситуацій. У цьому звіті зокрема зазначається, що однією з руйнівних сил у створенні спри-

ятливого розвивального середовища та підтримці вразливих груп населення є благодійні та громадські організації, що функціонують у громадах. Саме їм відводиться важлива роль в оцінці потреба та запитів населення, проведенню заходів психосоціальної підтримки та створенні мережі контактів ЛЖВ та інших цільових груп [3, с.15].

МБФ «Альянс громадського здоров'я» реалізує в Україні підхід «Підтримка ініціатив спільнот» [14] в рамках якого спільноти мають можливість самостійно ініціювати проекти, спрямовані на вирішення нагальних проблем. В межах цього підходу розроблений механізм за допомогою якого представники спільноти можуть бути залучені до розробки та реалізації проєктів, які отримують фінансову підтримку. Громадські організації, які існують у громадах, можуть виступати представниками зацікавлених груп і, на відміну від організацій державного сектору, більш гнучко і швидко реагувати на зміни в соціальній ситуації клієнтів. Вони можуть швидше провести моніторинг наявних потреб, зібрати актуальні запити і отримати зворотній зв'язок від клієнтів щодо того, яка допомога потрібна у вирішенні проблем. На основі отриманої інформації вони можуть розробити грантову заявку, яка включає в себе мету, перелік конкретних дій та заходів, які будуть вчинені для її досягнення, а також короткотривалі та довготривалі результати. Варто також зазначити, що кожен із проєктів, що реалізуються державними і недержавними організаціями на рівні громади має на меті не лише досягнення конкретних цілей, які фіксуються конкретними показниками, але також створює мережу стосунків між цільовими групами за рахунок створення простору взаємодії та підтримки.

Проекти, що реалізуються за підтримки МБФ «Альянс громадського здоров'я» можуть бути спрямовані на різні типи допомоги: надання гуманітарної допомоги; надання психосоціальних послуг; проведення благоустрою приміщення тощо.

Закон України визначає гуманітарну допомогу як безоплатну допомогу у грошовій або натуральній формі, яка надається донорами особам, які перебувають у скрутному фінансовому становищі, є соціально незахищеними, перебувають у складній ситуації у зв'язку із виникненням надзвичайного або воєнного стану [15]. У контексті здійснення соціальної роботи з населенням, гуманітарна допомога орієнтована на надання речей першої необхідності вразливим категоріям населення (їжі, одягу, побутових речей) для покращення якості їхнього життя та підвищення добробуту. Важливого значення ця форма допомоги набула із початком війни у 2014 та 2022 роках, коли частина населення була вимушена покинути свої місця проживання та переміститися до більш безпечних регіонів. Збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб поставило питання перед громадами не лише про створення умов для проживання (віднаходження чи підготовки житлових приміщень, кімнат, квартир), а й поставило питання про забезпечення ВПО базовими речами для побуту: подушки, ковдри, посуд. У 2024 році у Києві кількість ВПО, що перебувають у пошуках прихистку зменшилась у порівнянні із попередніми роками, однак Київ все одно входить у число міст із найбільшою часткою прийнятих ВПО [7], тому існує потреба у підтримці тих, хто перемістився. За даними Державної служби України з питань праці станом на 01.04.2024 року, було зафіксовано 2635 внутрішньо переміщених осіб, які мають ВІЛ-позитивний статус [9].

Психосоціальні послуги спрямовані на організацію та проведення індивідуальних та групових

заходів з психологічної підтримки, оволодіння соціальним навичками, розширенню мережі підтримки. Люди, які живуть з ВІЛ, потребують кваліфікованої психологічної допомоги та супроводу на всіх етапах прийняття діагнозу та отримання лікування. Дослідження показують, що люди, які отримували психологічну допомогу одразу після встановлення діагнозу, мали низький рівень прояву тривожності та були більше готові слухати рекомендації лікарів та виконувати їх [8]. Важливим напрямком роботи також є надання психологічної підтримки у процесі подолання стигми та негативних стереотипів, які існують щодо людей, які живуть з ВІЛ. За результатами досліджень, у 2020 році 20% людей стикалися з проявами стигми від працівників медичних закладів, що проявлялися в несанкціонованому розкритті статусу, упередженому ставленні з боку лікарів та медичного персоналу [1]. Це питання знов стало актуально для людей, які були вимушені переїхати в інші населенні пункти/регіони через проведення бойових дій і небезпечну ситуацію, та були змушені звертатися за медичними послугами в інші заклади. Окрім цього, усе населення України потерпає від стресу та тривоги, що виникають у зв'язку із війною. Постійні обстріли, атаки шахедів, тривалі повітряні тривоги, перебування або ночівлі в укритті, відключення світла – призводять до того, що люди живуть в постійному психоемоційному напруженні, що може негативно впливати не лише на психічне, а й на фізичне здоров'я.

Заходи із проведення благоустрою приміщення набули особливої актуальності у 2022 році. Після руйнувань, які зазнають об'єкти цивільної інфраструктури, обстрілів, постійно виникає потреба в удосконаленні матеріально-технічного забезпечення амбулаторних, медичних установ та різних соціальних організацій. Також у зв'язку із періодичними відключеннями світла, які з 2022 року постійно відбуваються у Києві та Київській області, постає потреба у оснащенні пунктів тестування та приміщень організацій джерелами безперебійного живлення (генераторами, павербанки, зарядні станції, автономне освітлення тощо).

У таблиці 1 наведений зведений перелік проєктів, які були реалізовані БО «100 відсотків життя. Київський регіон» за підтримки МБФ «Альянс громадського здоров'я» у період 2023-2024 року, а також наданий короткий опис їхнього змісту. Усі проєкти були короткострокові – реалізовувалися упродовж 1,5-2 місяців і були спрямовані на задоволення актуальних і нагальних потреб зазначених клієнтських категорій.

У результаті впровадження проєкту № 1 була реалізована закупівля комплектів термобілизни та теплих ковдр для клієнтів організації, що були вимушені переїхати у зв'язку із воєнними діями або потребували цього. Окрім цього, були також проведені індивідуальні та групові консультації з надання послуг психоемоційної підтримки клієнтам центру. Також, зважаючи на ситуацію із відключенням світла, що на той час була у Києві та Київській області була реалізована можливість для закупівлі генераторів, які б забезпечували безперебійне функціонування пунктів тестування та сприяли б розширенню доступу до послуг.

Проект № 2 мав на меті надання психологічної підтримки клієнтським категоріям. Були організовані консультації з питань подолання стресу, роботи з тривожністю та страхами, що пов'язані із воєнними діями. Окремо відбувалася робота спрямована на психологічну підтримку та життєстійкість – пошук

Таблиця 1

Проекти, що реалізовувалися БО «100% життя. Київський регіон» на рівні громади у 2023-2024 роках

П/н	Назва проєкту	Тип допомоги	Строк реалізації	Цільова аудиторія
1.	Підтримка сталості і безперервності у наданні ВІЛ профілактичних послуг серед уразливих груп населення в умовах виникнення викликів пов'язаних з зимовим періодом	Гуманітарна допомога	лютий-квітень 2023 року	Люди, які живуть з ВІЛ; Секс працівники; ЛГБТКІ+; Родини і близьке оточення людей із ключових груп
2.	Підтримка сталості і безперервності у наданні профілактичних послуг серед уразливих груп населення	Гуманітарна допомога, психосоціальні послуги	березень-квітень 2023 року	Люди, які живуть з ВІЛ; Секс працівники; ЛГБТКІ+; Родини і близьке оточення людей із ключових груп
3.	Комплексна підтримка представників ключових груп населення, які зазнають негативного впливу епідемії ВІЛ, для покращення доступу до необхідних послуг з охорони здоров'я та гуманітарної допомоги в умовах війни та повоєнного відновлення	Гуманітарна допомога, психосоціальні послуги	серпень-вересень 2023 року	Люди, які живуть з ВІЛ; ЛГБТКІ+; Родини і близьке оточення людей із ключових груп
4.	Гуманітарна підтримка ключових груп та забезпечення надання ВІЛ-профілактичних послуг серед уразливих груп населення, які постраждали від війни та пов'язаної з нею гуманітарної кризи	Гуманітарна допомога	березень-травень 2024 року	Люди, які живуть з ВІЛ; Секс працівники; ЛГБТКІ+; Родини і близьке оточення людей із ключових груп
5.	Спільнота Сил: Відновлення та підтримка ЛГБТКІ+ у воєнних умовах	Гуманітарна допомога	травень-червень 2024 року	ЛГБТКІ+ спільнота
6.	Стійкість та відновлення у військових умовах	Гуманітарна допомога, психосоціальні послуги	квітень-травень 2024 року	ЛГБТКІ+ спільнота
7.	Підтримка спільноти ЛГБТКІ+ у надзвичайних ситуаціях	Гуманітарна допомога, психосоціальні послуги	липень-серпень 2024 року	ЛГБТКІ+ спільнота

внутрішніх ресурсів, мотивації, підтримки. Для підтримки клієнтів з числа внутрішньо переміщених осіб та тих, хто переїхав до громади через війну була організована закупка продуктових сертифікатів. Зазначений проєкт реалізувався в період, коли Київщина ще переживала наслідки відключень світла та проблеми із теплом у домівках, тому для облаштування приміщень центрів, які могли використовуватися як пункти незламності, були закуплені спальні мішки, каремати, теплі ковдри, термопоти.

Проект № 3 був зосереджений на забезпеченні базових потреб клієнтів, саме тому в результаті 110 клієнтів отримали сертифікати на купівлю продуктових наборів та засобів гігієни. Також були організовані тренінги першої медичної допомоги для 45 осіб з числа клієнтів та працівників організації для формування навичок допомоги у надзвичайних ситуаціях. Варто зазначити, що організація тренінгів, які сприяють формуванню додаткових навичок у клієнтів, які можуть знадобитися їм у звичайному житті і не пов'язані на пряму із специфікою життєвої ситуації, сприяють формуванню більш прихильного ставлення до організації, оскільки в такому випадку організації можуть також сприйматися клієнтами як центри

для розвитку і навчання.

Під час реалізації проєкту № 4 були реалізовані два напрямки підтримки клієнтів: перший – задоволення базових потреб за рахунок закупки 85 продуктових сертифікатів, а також закупка і спорядження медичних аптечок для клієнтів організації, з числа внутрішньо переміщених осіб та тих, хто постраждав від бойових дій. Це стало логічним продовженням попереднього проєкту, який мав на меті створити і забезпечити систематичний підхід у формуванні знань з надання домедичної допомоги і формуванню навичок першої медичної допомоги. Другий напрямок – проведення заходів соціально-інформаційної підтримки клієнтських груп шляхом проведення оцінки потреб клієнтів та заходів з психологічної адаптації до ситуацій стресу та тривоги.

Проект № 5 реалізовувався у період, коли Київ майже щоночі перебував під атаками шахедів і, відповідно, мав тривалі нічні повітряні тривоги. Багато клієнтів були змушені проводити цей час в укриттях. Для створення більш комфортних умов для перебування в укриттях були закуплені каремати та спальні мішки для клієнтів. В межах проєкту також проводилися консультації з психологічної підтримки, що

сформувані стійкість у стресових умовах та підтримати пристосування до ситуацій невизначеності.

Проект № 6 мав на меті формування стійкості шляхом проведення занять з формування навичок саморегуляції, у яких було залучено 30 клієнтів. Під час занять обговорювалися питання переживання та контролю емоцій, використовувалися вправи для управління ними. Також було закуплено стільці для рюкзаки для підвищення мобільності клієнтів під час перебування в укриттях під час повітряної тривоги, оскільки у громаді продовжувалися ракетні обстріли та атаки шахедів.

Проект № 7 був спрямований на подолання негативних наслідків відключень електроенергії, які знову почалися у Києві влітку 2024 року. Подекуди відключення тривало по 5-7 годин, тому постало питання про спорядження клієнтів центру зовнішніми акумуляторами для підзарядки мобільних телефонів та інших гаджетів для того, щоб залишатися на зв'язку. Для цього в межах реалізації проекту було закуплено 90 павербанків, які були поширені серед клієнтів.

Зазначені проекти були спрямовані не скільки на подолання чи протидію ВІЛ, скільки на створення мережі соціальної підтримки людей, які живуть з ВІЛ, їхнього близького оточення та інших клієнтських груп. Вони сприяли покращенню якості життя шляхом вирішення нагальних побутових проблем і задоволення актуальних потреб. Проведення заходів психологічного спрямування, що були передбачені проектами, сприяло створенню середовища професійної підтримки від психологів та консультантів, які реалізували заходи та мали на меті формування стійкості та адаптованості до несприятливих умов середовища. Вагомою перевагою проведених проектів також було те, що вони були орієнтовані на локальну спільноту людей, які є клієнтами благодійної

організації і безпосередньо до яких є доступ. Саме тому, зміст цих проектів відповідав загальним потребам і був швидкою відповіддю на постійні зміни в соціальній ситуації. Також варто зазначити, що ці проекти можна вважати своєрідним доповненням до основних напрямів роботи з людьми, які живуть з ВІЛ, оскільки вони спрямовані на підтримку гідного рівня якості життя і сприяють соціальному добробуту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз існуючих підходів до протидії поширенню ВІЛ-інфекції показує, що існують диференціація на міжнародному, загальнонаціональному, регіональному та локальному рівнях. Відповідно створюються стратегії, які б сприяли зниженню кількості випадків зараження та сприяли б поширенню кількості тестувань та, відповідно, своєчасного виявлення та лікування. Однак, окрім медичної складової, важливим є напрямок соціальної підтримки людей, які живуть з ВІЛ, особливо в умовах війни в Україні. Постійні виклики, з якими вони вимушені стикатися пов'язані із нестабільною соціальною ситуацією, психологічним напруженням та невизначеністю, призводить до зниження якості життя. Саме тому, окрім масштабних проектів, доцільно реалізувати невеликі проекти, що відповідають запитам конкретної спільноти та реалізуються локальними представництвами громадських організацій. Такі проекти дають змогу швидко реагувати на запити клієнтської групи та задовольняти їх, не витрачаючи багато ресурсів. Окрім цього, вони дають змогу побудувати мережу підтримки в межах громади. Перспективами подальших досліджень, може бути вивчення практичного досвіду інших громад, виявлення найбільш затребуваних напрямків та імплементація найкращих практик у соціальну роботу та підтримку людей, які живуть з ВІЛ.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувалися при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Ganja I.M., Ivanko O.M., Antomonov Y.M. Прояви стигми та дискримінації серед медичного персоналу щодо ВІЛ-інфікованих осіб: стан на шляху подолання. Ukrainian Journal of Military Medicine. 2024. Т.5, № 2. С.39-47. URL: [https://doi.org/10.46847/ujmm.2024.2\(5\)-039](https://doi.org/10.46847/ujmm.2024.2(5)-039).
2. People Living with HIV Stigma Index 2.0. Global Report 2023. Hear Us Out: Community Measuring HIV-Related Stigma and Discrimination. Global Network of People Living with HIV (GNP+). Amsterdam: 2023. URL: <https://gnpplus.net/resource/plhiv-stigma-index-global-report/>
3. People living with HIV during humanitarian emergencies. NGO report. UNAIDS. URL: <https://unaidspcbngo.org/report/53-ngo-report/> (дата звернення: 23.03.2025).
4. Political Declaration on HIV and AIDS: On the Fast-Track to Accelerate the Fight Against HIV and to End the AIDS Epidemic by 2030 : draft resolution / submitted by the President of the General Assembly. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/831426?ln=en&v=pdf#files>.
5. Демченко І., Скокова Л., Булига Н. Індекс стигми людей, які живуть з ВІЛ 2.0. Україна. Київ, 2020. 104 с. URL: <https://network.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/INDEKS-STYGMY-LYUDEJ-YAKI-ZHYVUT-Z-VIL-2.0-1-1.pdf>.
6. Журавель Т.В., Лях Т.Л. Особливості соціально-психологічної підтримки осіб та сімей, які живуть з ВІЛ/СНІД в Україні. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. № 8 (52). С.323-333.
7. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення – Раунд 19 – січень 2025 року. Displacement Tracking Matrix. Home | Displacement Tracking Matrix. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-naseleennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-1> (дата звернення: 22.03.2025).
8. Юрко К.В. та ін. Значення психологічної допомоги для соціальної адаптації ВІЛ-інфікованих хворих. Інфекційні хвороби. 2021. № 2. С.38-43. URL: <https://doi.org/10.11603/1681-2727.2021.2.12162>.
9. Інспекція праці інформує: Захворюваність на ВІЛ-інфекцію у регіонах України – Східне міжрегіональне управління. URL: <https://smu.dsp.gov.ua/news/inspektsiia-pratsi-informuiie-zakhvoriuvanist-na-vil-infektsiiu-u-rehionakh-ukrainy> (дата звернення: 22.03.2025).
10. Лютий В.П., Петрович В.С. Профілактика ВІЛ та соціально-небезпечних явищ серед дорослих досвід «Програми 15». Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки. 2019. № 2 (386). С.91-103.
11. Лютий В., Петрович В. Якісний аналіз результатів впровадження шкільного профілактичного курсу: на прикладі

- програми «Кроки по життю». Humanitas. 2021. № 3. С.60-69. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.9>.
12. Лютий В., Сапіга С., Петрочко Ж. Залучення до наукових досліджень як форма підтримки соціальної активності молодих людей, які живуть з ВІЛ. Social work and education. 2024. Т.11, № 2. С.213-225. URL: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.2.4>.
13. Миська цільова програма «Діти. Сім'я. Столиця на 2022-2024 роки». Київська міська рада. URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/5470-5511.pdf>.
14. Підтримка ініціатив спільнот (SCLR) – Alliance for public health. Alliance for Public Health. URL: <https://aph.org.ua/uk/nasha-robota/ukraine/pidtrimka-initsiativ-spilnot-sclr/> (дата звернення: 19.03.2025).
15. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV: станом на 18 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.
16. Про схвалення Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 27.11.2019 № 1415-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1415-2019-p#Text>.
17. Проекти – ЛЖВ. ЛЖВ. URL: <https://network.org.ua/proekty/> (дата звернення: 19.03.2025).
18. Річний звіт 2023. Міжнародний благодійний фонд «СНІД Фонд Схід-Захід». Міжнародний благодійний фонд «СНІД Фонд Схід-Захід». URL: <https://afew.org.ua/2023-richnij-zvit/> (дата звернення: 19.03.2025).
19. Сапіга С. Фактори впливу на формування прихильності до антиретровірусної терапії в підлітків, що живуть із ВІЛ. Humanitas. 2022. № 5. С.68-74. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.10>.
20. Шваб І., Лютий В. Впровадження підходу диференційованого надання послуг представникам ключових груп інфікування ВІЛ в Україні. Соціальна робота: реалії та перспективи: зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 110-річчю Полт. нац. пед. ун-та ім. В.Г.Короленка, м. Полтава, 9-10 трав. 2024 р. С.84-88.
21. Швед О., Карпенко О. Вивчення зарубіжного досвіду реалізації соціальних проєктів і програм із профілактики ВІЛ/СНІДУ. Humanitas. 2023. № 1. С.188-197. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.27>.

References

1. Ganja, I.M., Ivanko, O.M., & Antomonov, Y.M. (2024). Proiavy styhmy ta dyskryminatsii sered medychnoho personalu shchodo VIL-infikovanykh osib: stan na napriamy podolannya. *Ukrainian Journal of Military Medicine*, 5 (2), 39-47. URL: [https://doi.org/10.46847/ujmm.2024.2\(5\)-039](https://doi.org/10.46847/ujmm.2024.2(5)-039) [in Ukrainian].
2. Global Network of People Living with HIV (GNP+) (2023). *People Living with HIV Stigma Index 2.0. Global Report 2023. Hear Us Out: Community Measuring HIV-Related Stigma and Discrimination*. URL: <https://gnpplus.net/resource/plhiv-stigma-index-global-report/>
3. NGO report. UNAIDS. (2023). *People living with HIV during humanitarian emergencies*. URL: <https://unaidspcbngo.org/report/53-ngo-report/>.
4. Political Declaration on HIV and AIDS: On the Fast-Track to Accelerate the Fight Against HIV and to End the AIDS Epidemic by 2030: draft resolution. (2016). *Submitted by the President of the General Assembly*. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/831426?ln=en&v=pdf#files>.
5. Demchenko, I., Skokova, L., & Bulyha, N. (2020). *Indeks styhmy liudei, yaki zhyvut z VIL 2.0. Ukraina*. [Stigma Index of People Living with HIV 2.0. Ukraine]. URL: <https://network.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/INDEKS-STYGMY-LYUDEJ-YAKI-ZHYVUT-Z-VIL-2.0-1-1.pdf> [in Ukrainian].
6. Zhuravel, T.V., & Liakh, T.L. (2016). Osoblyvosti sotsialno-psykholohichnoi pidtrymky osib ta simei, yaki zhyvut z VIL/SNID v Ukraini [Peculiarities of socio-psychological support of individuals and families living with HIV/AIDS in Ukraine]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*, 8 (52), 323-333. [in Ukrainian].
7. Displacement Tracking Matrix. Home, Displacement Tracking Matrix (2025). *Zvit pro vnutrishnie peremishchennia naseleennia v Ukraini. Opytuvannia zahalnoho naseleennia – Raund 19 – sichen 2025 roku* [Report on Internal Displacement in Ukraine. General Population Survey – Round 19 – January 2025]. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-zvit-pro-vnutrishne-peremishchennia-naseleennia-v-ukraini-opituvannia-zagalnogo-1> [in Ukrainian].
8. Yurko, K.V., Lantukh, I.V., Merkulova, N.F., & Liesna, A.S. (2021). Znachennia psykholohichnoi dopomohy dla sotsialnoi adaptatsii VIL-infikovanykh khvorykh [The importance of psychological assistance for the social adaptation of HIV-infected patients]. *Infektsiini khvoryby*, 2, 38–43. <https://doi.org/10.11603/1681-2727.2021.2.12162> [in Ukrainian].
9. Skhidne mizhrehionalne upravlinnia – Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z pytan pratsi. (2024, 14 serpnia). *Inspektsiia pratsi informuie: Zakhvoriuvanist na VIL-infektsiiu u rehionakh Ukrainy – Skhidne mizhrehionalne upravlinnia* [9. The Labor Inspectorate informs: Incidence of HIV infection in the regions of Ukraine - Eastern Interregional Directorate]. URL: <https://smu.dsp.gov.ua/news/inspektsiia-pratsi-informuie-zakhvoriuvanist-na-vil-infektsiiu-u-rehionakh-ukrainy> [in Ukrainian].
10. Liutyi, V.P., & Petrovych, V.S. (2019). Profilaktyka VIL ta sotsialno-nebezpechnykh yavysch sered doroslykh dosvid «Prohramy 15» [Prevention of HIV and socially dangerous phenomena among adults: the experience of «Program 15»]. *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Seriia: Pedahohichni nauky*, 2 (386), 91-103. [in Ukrainian].
11. Liutyi, V., & Petrovych, V. (2021). Yakisnyi analiz rezultatuv uprovdzhennia shkilnoho profilaktychnoho kursu: na prykladi prohramy «Kroky po zhytti» [Qualitative analysis of the results of the implementation of a school preventive course: on the example of the «Steps in Life» program]. *Humanitas*, 3, 60-69. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.9> [in Ukrainian].
12. Liutyi, V., Sapiha, S. & Petrochko, Zh. (2024). Zaluchennia do naukovykh doslidzen yak forma pidtrymky sotsialnoi aktyvnosti molodykh liudei, yaki zhyvut z VIL [Involvement in scientific research as a form of support for social activity of young people living with HIV]. *Social work and education*, 11 (2), 213-225. URL: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.2.4> [in Ukrainian].
13. Miska tsilova prohrama «Dity. Sim'ia. Stolytsia na 2022-2024 roky». Kyivska miska rada [City target program «Children. Family. Capital for 2022-2024». Kyiv City Council]. URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/5470-5511.pdf> [in Ukrainian].
14. Alliance for Public Health. (b.d.). *Pidtrymka initsiatyv spilnot (SCLR) – Alliance for public health* [Support for community initiatives (SCLR) - Alliance for public health. Alliance for Public Health]. URL: <https://aph.org.ua/uk/nasha-robota/ukraine/pidtrimka-initsiativ-spilnot-sclr/> [in Ukrainian].
15. *Pro humanitarnu dopomohu*. (1999). Zakon Ukrainy vid 22.10.1999 № 1192-XIV: stanom na 18 hrud. 2024 r. [On humanitarian aid: Law of Ukraine dated 22.10.1999 No.1192-XIV: as of 18 Dec. 2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> [in Ukrainian].
16. *Pro skhvalennia Derzhavnoi stratehii u sferi protydii VIL-infektsii/SNIDu, tuberkulozu ta virusnym hepatytom na period do 2030 roku*. (2019). Rozporiadzh. Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.11.2019 № 1415-r [On approval of the State Strategy for combating HIV/AIDS, tuberculosis and viral hepatitis for the period until 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 27.11.2019 No.1415-p.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1415-2019-r#Text> [in Ukrainian].
17. *Proekty – LZhV*. (b.d.) LZhV [Projects – PLHIV]. URL: <https://network.org.ua/proekty/> [in Ukrainian].
18. Mizhnarodnyi blahodiinyi fond «SNID Fond Skhid-Zakhid». Mizhnarodnyi blahodiinyi fond «SNID Fond Skhid-Zakhid»

- (2023). *Richnyi zvit 2023* [Annual Report 2023. International Charitable Foundation «AIDS Foundation East-West»]. URL: <https://afew.org.ua/2023-richnij-zvit/> [in Ukrainian].
19. Sapiha S. (2022). Faktory vplyvu na formuvannia prykhylnosti do antyretrovirusnoi terapii v pidlitkiv, shcho zhyvut iz VIL [Factors influencing the formation of adherence to antiretroviral therapy in adolescents living with HIV]. *Humanitas*, 5, 68-74. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.10> [in Ukrainian].
20. Shvab, I., & Liutyi, V. (2024, May). Vprovadzhennia pidkhodu dyferentsiiovanoho nadannia posluh predstavnykam kluchovykh hrup infikovannia VIL v Ukraini [Implementation of the approach of differentiated service provision to representatives of key groups of HIV infection in Ukraine]. *Proceedings of All-Ukrainian conference* (pp.84-88). Poltava. [in Ukrainian].
21. Shved, O., & Karpenko, O. (2023). Vyvchennia zarubizhnogo dosvidu realizatsii sotsialnykh proektiv i prohram iz profilaktyky VIL/SNIDU [Study of foreign experience in the implementation of social projects and programs for the prevention of HIV/AIDS]. *Humanitas*, 1, 188-197. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.27> [in Ukrainian].

Статус статті:

Отримано: 27.03.2025 Прийнято: 30.04.2025 Опубліковано: 05.05.2025

Butenko Nadiia

PhD in Social Work

Department of Social Work, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine

Tulin Kyrilo

PhD in Education/Pedagogy

Department of Pedagogy, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine

PROJECT APPROACH IN WORKING WITH PEOPLE LIVING WITH HIV DURING THE WAR

Abstract. The article is dedicated to the investigation of local community projects for people living with HIV during the war. There are a lot of programs and strategies that have been developed at the international, national, and regional levels to combat the spread of HIV/AIDS and promote the prevention of these diseases, but the most of work is providing on the level of the local community because they are the closest to the client. The article aims to analyze socio-oriented projects implemented to support people living with HIV in Ukraine. The research used a qualitative analysis of project applications developed by the social organization «100% Life. Kyiv region» to help target client groups. Modern research shows that the main task, in addition to providing medical care, is to provide social support to clients, as they are constantly under psychological pressure. Local community organizations are one of the agents that can quickly respond to changes in the social situation and develop projects that will meet the current needs of client groups. The results of the analysis of project applications show that stress reduction can be facilitated by meeting basic needs: providing discount certificates for purchasing products, providing necessary items for a comfortable stay in shelters during air raids, purchasing power banks and chargers during power outages, and conducting psychosocial support activities. Small and short-term social projects can also be used in addition to the main areas of work with people living with HIV since they are aimed at supporting a decent level of quality of life and contributing to social well-being. Providing basic needs contributes to forming a more favorable attitude towards public organizations, which in the future may lead to an increase in the level of trust and compliance in the treatment of the disease.

Keywords: social services, people living with HIV, social project, community.